

DA

DA

DA

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 10.11.2010
KOM(2010) 639 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Energi 2020
En strategi for konkurrencedygtig, bæredygtig og sikker energi**

SEK(2010) 1346

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Energi 2020

En strategi for konkurrencedygtig, bæredygtig og sikker energi

INDLEDNING

Prisen for fiasko er for høj.

Energi er livsnerven i vores samfund. Befolkningens, industriens og økonomiens trivsel er afhængig af en sikker, pålidelig og bæredygtig energi til en rimelig pris. Samtidig tegner de energirelaterede emissioner sig for næsten 80 % af EU's samlede drivhusgasemissioner. Energiproblematikken der derfor en af de største udfordringer, som Europa står overfor. Det vil tage årtier at styre vores energisystemer hen mod en mere sikker og bæredygtig kurs. Men det er nødvendigt, at beslutningerne om at føre os ind på den rette kurs træffes hurtigst muligt, for hvis det ikke lykkes at få etableret et velfungerende europæisk energimarked, vil forbrugernes omkostninger stige, samtidig med at den europæiske konkurrenceevne bringes i fare.

I løbet af de næste ti år er der behov for energiinvesteringer for ca. 1 billion euro, både for at diversificere eksisterende ressourcer og erstatte udstyr og for at imødekomme komplekse og skiftende energibehov. Strukturelle ændringer i energiforsyningen, der delvis er et resultat af ændringer i den interne produktion, tvinger de europæiske økonomier til at vælge mellem energiprodukter og infrastrukturer. Disse valg vil kunne mærkes i de kommende 30 år og endda længere frem. For at disse beslutninger kan træffes omgående, er det nødvendigt at fastlægge en ambitiøs politisk ramme. Hvis disse beslutninger udskydes, vil det have uoverskuelige følger for samfundet, både hvad angår omkostninger og sikkerhed på lang sigt.

Der er udarbejdet en fælles EU-energipolitik på basis af den fælles målsætning om at sikre, at der til stadighed er energiprodukter og -ydelser til rådighed på markedet til en pris, som alle forbrugere (private og virksomheder) kan betale, samtidig med at dette bidrager til EU's bredere sociale og klimamæssige mål. De centrale mål for energipolitikken (forsyningssikkerhed, konkurrenceevne og bæredygtighed) er nu nedfældet i Lissabontraktaten¹. Deri anføres det tydeligt, hvad der forventes af Europa på energiområdet. Selv om der er gjort visse fremskridt med hensyn til at nå disse mål, tilpasser Europas energisystemer sig for langsomt, samtidig med at udfordringernes omfang vokser. De kommende udvidelser af EU vil betyde, at denne udfordring bliver endnu større, i og med at Unionen vil optage lande med forældet infrastruktur og mindre konkurrencedygtige energisektorer.

Det Europæiske Råd vedtog i 2007 en række ambitiøse energi- og klimaforandringsmål for 2020 – at reducere drivhusgasemissionerne med 20 % eller med op til 30 %, hvis

¹ Artikel 194 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).

betingelserne er til stede², at øge andelen af vedvarende energi til 20 % og forbedre energieffektiviteten med 20 %. Europa-Parlamentet har konstant støttet disse mål. Det Europæiske Råd har også påtaget sig en langsigtet forpligtelse til at gennemføre en CO₂-reduktion med et emissionsreduktionsmål for EU og andre industrialiserede lande på 80 til 95 % i 2050.

På nuværende tidspunkt er det imidlertid med den eksisterende strategi usandsynligt, at 2020-målene vil kunne nås, og strategien er fuldstændig uegnet til at håndtere udfordringerne på længere sigt. EU's energi- og klimamål er blevet integreret i Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst³, som blev vedtaget af Det Europæiske Råd i juni 2010, samt i flagskibsinitiativet "Et ressourceeffektivt Europa". Det er strengt nødvendigt, at man i EU hurtigst muligt når til enighed om de værktøjer, som vil gøre dette nødvendige skifte muligt og dermed sikre, at Europa kan slippe ud af recessionen og slå ind på en mere konkurrencedygtig, sikker og bæredygtig kurs.

Til trods for at målene for energipolitikken er vigtige, er der alvorlige mangler i implementeringen.

Det indre energimarked er stadig fragmenteret og har ikke nået sit potentiale med hensyn til gennemskuelighed, tilgængelighed og valgmuligheder. En del virksomheder er vokset ud over de nationale grænser, men deres udvikling er stadig hæmmet af en række forskellige nationale regler og national praksis. Der er stadig mange hindringer for åben og fair konkurrence⁴. En ny undersøgelse af forbrugerforhold på detailmarkederne for el tyder på, at forbrugernes valgmuligheder ikke er optimale⁵. Gennemførelsen af lovgivningen på det indre marked er skuffende med over 40 overtrædelsessager på vej alene i forbindelse med den anden pakke om det indre energimarked fra 2003.

Den interne energiforsyningssikkerhed undermineres af forsinkelser i investeringer og teknologisk fremskridt⁶. I øjeblikket er ca. 45 % af den europæiske elproduktion baseret på kulstoffattige energikilder, primært atomenergi og vandkraft. Der er dele af EU, som vil kunne miste over en tredjedel af deres produktionskapacitet i tiden frem til 2020, fordi installationerne i de pågældende områder har en begrænset levetid. Dette betyder, at den eksisterende kapacitet skal erstattes og udvides, at der skal findes sikre, ikke-fossile brændstofalternativer, at netværk skal tilpasses til vedvarende energikilder, og at der skal opnås et virkelig integreret indre energimarked. Samtidig er det fortsat nødvendigt, at medlemsstaterne gradvis afskaffer miljøskadelige tilskud.

Kvaliteten af de nationale handlingsplaner for energieffektivitet, der er blevet udarbejdet af medlemsstaterne siden 2008, er skuffende og efterlader et stort uudnyttet potentiale. Overgangen hen imod brug af vedvarende energi og en større energieffektivitet inden for

² Det Europæiske Råds anførte: "under forudsætning af at andre industrilande forpligter sig til sammenlignelige emissionsreduktioner, og at de økonomisk mere udviklede udviklingslande forpligter sig til at yde et passende bidrag i overensstemmelse med deres ansvar og respektive kapaciteter".

³ Meddelelse fra Kommissionen (dok. 7110/10 af 5. marts 2010).

⁴ Som dokumenteret i Kommissionens energisektorundersøgelse, meddelelse fra Kommissionen af 1. januar 2007 *Undersøgelse i henhold til artikel 17 i forordning (EF) nr. 1/2003 af den europæiske gas- og elsektor* (KOM(2006)851), og det høje antal undersøgelser af konkurrencebegrænsende adfærd i sektoren (f.eks. IP/10/494 af 4. maj 2010).

⁵ Undersøgelse af, hvordan detailmarkederne for el fungerer for forbrugerne i EU, november 2010.

⁶ ENTSO-E (det europæiske netværk af transmissionssystemoperatører for elektricitet) har vurderet, at der er behov for, at EU bygger eller fornyr 30 000 km netværkskabler i løbet af de næste ti år.

transport sker for langsomt. Selv om vi generelt er på rette spor for at nå målet på 20 % for vedvarende energi, er vi stadig langt fra målet for energieffektivitet.

På internationalt niveau tages der ikke meget hensyn til advarsler om en knap olieforsyning i fremtiden⁷. Til trods for alvorlige gasforsyningskriser, der har fungeret som en advarsel og afsløret Europas sårbarhed, er der stadig ikke nogen fælles tilgang over for partner-, leverandør- eller transitlande. Der er muligt at udvikle EU's egne fossile brændstofressourcer, herunder ukonventionel gas, yderligere, og det skal objektivt vurderes, hvilken rolle de skal spille.

Medlemsstaternes indbyrdes energifhængighed kræver mere omfattende europæisk handling.

Energipolitikken bør udarbejdes på EU-niveau. De energipolitiske beslutninger, som en medlemsstat træffer, har uundgåeligt virkninger for andre medlemsstater. Det optimale energimiks, herunder den hurtige udvikling af vedvarende energi, kræver som minimum et kontinentalt marked. Energi er den markedssektor, hvor der kan opnås den største økonomiske effektivitet på tværeuropæisk plan. Ikke alene underminerer de fragmenterede markeder forsyningssikkerheden, de indskrænker også de fordele, der kan opnås gennem konkurrence på energimarkedet. Tiden er inde til, at der indføres en virkelig europæisk energipolitik.

Det er vigtigt, at EU fortsat er et tiltrækkende marked for virksomhederne i en tid med voksende konkurrence om energiressourcer verden over. Den ny europæiske energistrategi må støtte den integrerede industripolitik, Europa-Kommissionen netop har forelagt⁸, navnlig fordi energi fortsat er en betydelig omkostningsfaktor for industrien⁹. EU må også konsolidere sin konkurrenceevne på energiteknologimarkederne. Andelen af vedvarende energi i EU's energimiks er steget støt til omtrent 10 % af det samlede endelige energiforbrug i 2008. I 2009 var 62 % af den nyinstallerede elproduktionskapacitet i EU fra vedvarende energikilder, hovedsageligt vind- og solenergi. Europas førerstilling er dog truet. Det uafhængige "Renewable Energy Attractiveness Index"¹⁰ for 2010 peger nu på, at USA og Kina frembyder de bedste investeringsmuligheder i forbindelse med vedvarende energi. Der er behov for nye incitamenter; det er mere end nogensinde nødvendigt, at EU fører an for at håndtere disse udfordringer.

EU kunne være meget stærkere og mere effektivt med hensyn til internationale energispørgsmål, hvis det tog bedre fat om de fælles interesser og ambitioner i EU. Selv om EU tegner sig for en femtedel af verdens energiforbrug, har EU fortsat mindre indflydelse på de internationale energimarkeder end det, der kunne forventes i betragtning af dets økonomiske vægt. De globale energimarkeder er ved at blive mere knappe, og asiatiske udviklingslande og Mellemøsten tegner sig for størstedelen af væksten i den globale efterspørgsel¹¹. Som verdens største energiimportør vil EU sandsynligvis blive mere sårbar over for de forsyningsrisici, der er knyttet hertil.

Medtagelsen af energipolitik i EU-traktaten kræver et nyt perspektiv.

⁷ F.eks. IEA World Energy Outlook fra 2009 og 2010.

⁸ Meddelelse om "en integreret industripolitik for en globaliseret verden" (KOM(2010) 619).

⁹ F.eks. anslås det, at elpriserne i Europa er 21 % dyrere end i USA eller 197 % dyrere end i Kina.

¹⁰ Nr. 26, august 2010.

¹¹ International Energy Authority, World Energy Outlook 2010.

Vi skal bygge på det, vi har opnået, og have dristige ambitioner.

EU har ikke råd til at svigte sine energiambitioner. Derfor foreslår Kommissionen en ny energistrategi for tiden frem til 2020. Den vil konsolidere de foranstaltninger, der hidtil er truffet, og intensivere aktiviteterne på de områder, hvor der dukker nye udfordringer op. Den er resultatet af omfattende debatter i EU's institutioner og brede offentlige høringer.

Der fokuseres her ikke på en komparativ analyse af forskellige energikilder, men snarere på de trin, der er nødvendige for at nå Europas politiske mål på mellemlang sigt. Der vil blive fremlagt forskellige scenarier i forbindelse med energimiks i den kommende energipolitiske køreplan frem til 2050, som vil beskrive de måder, hvorpå Europas langsigtede mål for CO₂-reduktion kan nås, og deres følger for de energipolitiske beslutninger. I denne strategi angives de indledende politikbeslutninger, der er nødvendige for, at vores aktuelle energimål for 2020 kan nås. 2050-køreplanerne for kulstoffattig økonomi og energipolitik vil, i og med at de vil indeholde en langsigtet vision, give yderligere oplysninger og retningslinjer vedrørende dette handlingsprogram og dets implementering.

Vi har akut behov for vidtrækkende ændringer af energiproduktionen, -forbruget og -forsyningen.

Først og fremmest understreger strategien, at der er behov for at justere energiforanstaltningerne i retning af en efterspørgselsdrevet politik, hvor forbrugerne får mere magt, og økonomisk vækst afkobles fra energiforbruget. Især skal transport- og byggebranchen gennemføre en aktiv energisparepolitik og diversificere hen imod ikke-forurenende energikilder. Strategien bør gå ud over emissionshandelsordningen (ETS) og medvirke til at skabe markedsforhold, der stimulerer større energibesparelser og flere investeringer i kulstoffattige teknologier, for at udnytte en lang række centraliserede og decentraliserede vedvarende energikilder samt nøgleteknologier inden for energilagring og elektromobilitet (især elektriske køretøjer og offentlig transport).

Energipolitikken er et centralt bidrag til virkeliggørelsen af målet for den nye strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst til støtte for en stærk, diversificeret og konkurrencedygtig industristruktur. I den sammenhæng må Europa erkende, at dets industristruktur har brug for alle sektorer i hele værdikæden.

De offentlige myndigheder skal gå foran med et godt eksempel. Hvert år bruges 16 % af EU's BNP, ca. 1 500 mia. EUR, af de offentlige myndigheder. Reglerne for offentlige indkøb bør indeholde effektivitetskrav for at øge energibesparelserne og udbrede innovative løsninger, især inden for bygge- og transportbranchen. Potentialet inden for markedsbaserede og andre politiske instrumenter, herunder beskatning, for at øge energieffektiviteten bør udnyttes fuldt ud.

På forsyningssiden bør prioriteten fortsat være udviklingen af sikre og konkurrencedygtige energikilder. Inden for elproduktion bør investeringerne medføre, at næsten to tredjedele af elektriciteten kommer fra energikilder med lavt kulstofindhold i begyndelsen af 2020'erne. Det nuværende niveau er 45 %. I denne sammenhæng bør vedvarende energikilder prioriteres. Strategien skal tilvejebringe en rammepolitik på EU-niveau, der, samtidig med at de nationale forskelle respekteres, ikke blot gør det muligt for medlemsstaterne at overgå deres respektive mål, men også at sikre, at de vedvarende energikilder og -teknologier er økonomisk konkurrencedygtige i 2020.

Bidraget fra kernekraft, som i øjeblikket genererer ca. en tredjedel af EU's elektricitet og to tredjedele af EU's kulstoffrie elektricitet, skal vurderes åbent og objektivt. Alle bestemmelserne i Euratom-traktaten skal anvendes strengt, specielt hvad angår sikkerhed. I betragtning af den fornyede interesse for denne form for produktion i Europa og hele verden skal der forskes aktivt inden for teknologier for håndtering af radioaktivt affald og sikker implementering deraf samt forberedelse af fremtiden på længere sigt via udvikling af næste generation af fissionssystemer med henblik på øget bæredygtighed og samproduktion af varme og elektricitet samt nuklear fusion (ITER).

Hvad angår olie og gas, kræver de øgede importkrav og den voksende efterspørgsel fra nye vækstlande og udviklingslande stærkere mekanismer til at sikre nye, diversificerede og sikre forsyningsruter. Ligesom adgangen til råolie er raffineringsinfrastruktur et væsentligt led i forsyningskæden. EU er en stærk geopolitisk partner på energimarkederne og skal have mulighed for at handle i overensstemmelse hermed.

Den nye energistrategi fokuserer på fem prioriteter:

1. Opnåelse af et energieffektivt Europa
2. Opbygning af et tværeuropæisk integreret energimarked
3. Mere magt til forbrugerne og opnåelse af det højeste niveau af sikkerhed og sikring
4. Udvidelse af Europas førerstilling inden for energiteknologi og -innovation
5. Styrkelse af den eksterne dimension af EU's energimarked.

1. EN EFFEKTIV ANVENDELSE AF ENERGI, DER OMSÆTTES TIL BESPARELSER PÅ 20 % I 2020.

Europa har ikke råd til energispild. Energieffektivitet er et af de centrale mål for 2020 samt en afgørende faktor i forbindelse med opnåelsen af vores langsigtede energi- og klimamål. Det er nødvendigt, at EU udvikler en ny energieffektivitetsstrategi, som gør det muligt for alle medlemsstater yderligere at afkoble deres energiforbrug fra økonomisk vækst. I denne strategi vil der blive taget hensyn til medlemsstaternes mange forskellige energibehov. Energieffektivitet er den mest omkostningseffektive måde til at reducere emissioner, forbedre energisikkerheden og konkurrenceevnen, gøre energiforbruget mere økonomisk overkommeligt for forbrugere samt skabe beskæftigelse, også inden for eksportindustrier. Frem for alt skaber den konkrete fordele for borgerne: de gennemsnitlige energibesparelser for en husholdning kan beløbe sig til 1 000 EUR om året¹².

Det er nødvendigt at imødegå det paradoks, hvor efterspørgsel på mere energiintensive eller nye produkter overstiger fortjenesterne ved energieffektivitet. Det er på høje tid, at vi går fra ord til handling. Energieffektiviteten skal således indarbejdes på alle relevante politiske områder, herunder uddannelse og oplæring, for at ændre de nuværende adfærdsmønstre. Der skal indføres energieffektivitetskriterier på alle områder, herunder bevilling af offentlige midler.

¹² KOM(2008) 772.

Indsatsen bør koncentreres på hele energikæden, fra energiproduktion, via transmission og distribution til endeligt energiforbrug. Effektiv overvågning af overholdelse, passende markedsovervågning, udbredt anvendelse af energitjenester og -syn samt materialeeffektivitet og genbrug er alt sammen nødvendigt.

Vi er langt fra at nå målet om en energibesparelse på 20 %. I den nye strategi opfordres der derfor til en styrkelse af den politiske forpligtelse til at nå målet gennem en klar definition af det mål, der skal nås, og nøje overvågning af overholdelsen. Medlemsstaterne og de regionale og nationale myndigheder skal intensivere deres arbejde med at implementere passende politikker og udnytte de tilgængelige værktøjer, mål og indikatorer fuldt ud med omfattende nationale handlingsplaner for energieffektivitet.

Man bør være særligt opmærksom på de sektorer, der har det største potentiale for energieffektivitetsforbedringer, nemlig den eksisterende bygge- og transportsektor. Medlemsstaterne er blevet enige om juridisk bindende klimamål for disse sektorer og andre sektorer, der ikke er omfattet af ETS, men mangler stadig at implementere passende foranstaltninger¹³. Revisionen af energibeskatningsdirektivet vil muligvis afføde nye impulser og resultere i langsigtede effektivitetsgevinster. Der skal udvikles foranstaltninger til i væsentlig grad at fremskynde renoveringen med anvendelse af energieffektive produkter og teknologier. I boligsektoren skal der tages fat om spørgsmålet om fordelingen af incitamenter mellem ejere og lejere. Hvad angår det store antal offentlige bygninger, skal myndighederne udnytte alle de eksisterende muligheder, herunder mulighederne inden for rammerne af EU's regionalpolitik, for at forbedre bygningernes energieffektivitet og -autonomi. I transportsektoren bør det betydelige potentiale inden for f.eks. multimodale løsninger, effektive køretøjer og effektiv kørsel udnyttes.

Informations- og kommunikationsteknologierne spiller en vigtig rolle for effektivitetsforbedringen i de sektorer, hvor der er størst emission. Disse teknologier giver mulighed for et strukturelt skift til mindre ressourceintensive produkter og tjenesteydelser, for energibesparelser i bygninger og elektricitetsnet og for mere effektive og mindre energiforbrugende intelligente transportsystemer¹⁴.

Industrisektoren skal inkorporere energieffektivitetsmålsætninger og energiteknologiinnovation i sin forretningsmodel. Emissionshandelsordningen bidrager væsentligt hertil for større virksomheders vedkommende, men der er behov for en bredere anvendelse af andre instrumenter, herunder energisyn og energistyringssystemer hos mindre virksomheder og støttemekanismer for SMV'er. Effektivitetsbenchmarking kan give virksomheder en indikation på, hvor de står rent effektivitetsmæssigt sammenlignet med deres konkurrenter. Effektivitet, også inden for elektricitetsforbrug, skal gøres til en overskudsforretning i sig selv, således at der opnås et mere robust indre marked for energispareteknikker og -praksis og nye forretningsmuligheder internationalt. Ved at skabe rammer for større ressourceeffektivitet vil man kunne øge disse besparelser.

Den offentlige sektor skal gå foran med et godt eksempel. Der bør sættes ambitiøse mål for den offentlige sektors forbrug. Offentlige indkøb bør fremme energieffektive løsninger. Innovative integrerede energiløsninger på lokalt plan, der bidrager til overgang til såkaldte "intelligente byer", bør støttes. Kommunerne spiller en vigtig rolle i forbindelse med den krævede ændring, og deres initiativer, såsom borgmesteraftalen, bør styrkes yderligere. Byer

¹³ Beslutning om byrdefordeling nr. 406/2009/EF.

¹⁴ Der gøres rede for specifikke tiltag i den europæiske digitale dagsorden, KOM (2010) 245.

og byområder, hvor op til 80 % af energien forbruges, er på samme tid en del af problemet og en del af løsningen på en bedre energieffektivitet.

Politikker for ressourceeffektivitet, herunder investeringer i energieffektivitet, har ofte kortsigtede startomkostninger, før fordelene på mellemlang og lang sigt kan mærkes. Det er nødvendigt med værktøjer til at tilskynde til nye investeringer i energieffektive teknologier og energieffektiv praksis. EU-finansiering kan have en væsentlig løftestangseffekt, og der skal udvikles innovative løsninger. Mulighederne for innovativ og omhyggeligt overvejet¹⁵ brug af beskatning og prisfastsættelse bør også undersøges som redskaber til at ansøre adfærdsændringer eller til at finansiere investeringer.

Energieffektivitetsplanen, der skal fremlægges i begyndelsen af 2011, vil blive efterfulgt af konkrete forslag i løbet af samme år. Den vil også tage fat om spørgsmålet om finansiering i forbindelse med adgang til finansiering og velstrukturerede finansieringsprodukter, incitamenter til investeringer i energieffektivitet samt den rolle, EU-finansieringen, især strukturfondene, skal spille, med udgangspunkt i eksisterende vellykkede eksempler.

Prioritet 1: Opnåelse af et energieffektivt Europa

Tiltag 1: Udnyttelse af det største energibesparelspotentiale – bygninger og transport

- Energieffektiv renovering bør fremskyndes ved hjælp af investeringsincitamenter, mere udbredt anvendelse af energitjenesteselskaber, innovative finansielle instrumenter med betydelig løftestangseffekt og finansieringsteknik på europæisk, national og lokalt plan. I denne sammenhæng vil fordelingen af investeringsincitamenter mellem ejere og lejere og energimærkning af bygninger (certifikater, der anvendes på ejendomsmarkedet og i forbindelse med offentlig støtte) blive behandlet i kommende forslag fra Kommissionen.
- De offentlige myndigheder skal gå foran med et godt eksempel. Der bør anvendes energikriterier (vedrørende effektivitet, vedvarende energikilder og intelligent netværksarbejde) i alle offentlige indkøb af bygge- og anlægsarbejder, tjenester eller produkter. Der er behov for programmer og tekniske bistandsfaciliteter, der opbygger kapaciteten hos deltagerne på markedet for energitjenester, så det bliver muligt at udvikle og strukturere finansiering af projekter, der tager sigte på både offentlige myndigheder og private aktører. EU's finansielle programmer vil tage sigte på energibesparelsesprojekter og gøre energieffektivitet til en tungtvejende betingelse for tildeling af finansiell støtte.
- Den kommende hvidbog om den fremtidige transportpolitik vil indeholde en oversigt over foranstaltninger, der skal forbedre transportsektorens bæredygtighed og mindske afhængigheden af olie. Dette vil bl.a. omfatte initiativer med sigte på at øge energieffektiviteten i transportsystemet, herunder støtte til ren bytransport og multimodale transportløsninger, intelligent trafikstyring og energieffektivitetsstandarder for alle køretøjer, hensigtsmæssige økonomiske signaler og fremme af bæredygtig adfærd. I den sammenhæng bør mulighederne for mere effektive bilmærkningssystemer undersøges.

¹⁵ Specielt i forbindelse med eventuelle kumulative virkninger af forskellige markedsbaserede foranstaltninger.

Tiltag 2: Styrkelse af den industrielle konkurrenceevne ved at gøre industrien mere effektiv

- Kommissionen vil søge at støtte de europæiske industriers konkurrenceevne gennem energieffektivitet ved at udvide kravene til miljøvenligt design for energi og ressourceintensive produkter, eventuelt suppleret af krav på systemniveau. De potentielle virkninger af frivillige aftaler med energiintensive brancher bør undersøges. Der bør indføres en mere omfattende energimærkning for at sikre en større sammenligning mellem produkter.
- Der bør gennemføres energistyringsordninger (f.eks. syn, planer, energiforvaltere) i industrien og i servicesektoren. Der bør lægges særlig vægt på SMV'er gennem specifikke støttemekanismer.

Tiltag 3: Styrkelse af energiforsynings effektivitet

- Energieffektivitet i produktionen og i distributionen bør være et afgørende kriterium for godkendelsen af produktionskapacitet, og der er brug for en indsats til i væsentlig grad at øge indførelsen af højeffektiv samproduktion, fjernvarme og fjernkøling.
- Det bør kræves, at distributions- og forsyningsselskaber (i detailleret) sikrer dokumenterede energibesparelser hos deres kunder ved at anvende f.eks. energitjenester fra tredjemand, særlige instrumenter såsom 'hvide attester' og afgifter eller lignende, og ved at fremskynde indførelsen af innovative værktøjer såsom intelligente målere, som skal være forbrugerorienterede og brugervenlige, således at de giver forbrugerne reelle fordele.

Tiltag 4: Optimal udnyttelse af de nationale handlingsplaner for energieffektivitet

- De nationale handlingsplaner for energieffektivitet indeholder mulighed for en omfattende benchmarking af energieffektivitet, herunder målbare målsætninger og indikatorer til overvågning fremskridt, samtidig med at de relative udgangspositioner og nationale forhold tages i betragtning. Energieffektivitetsmålet under Europa 2020 bør omfatte en mekanisme for årlig gennemgang.

2. SIKRING AF FRI BEVÆGELIGHED FOR ENERGI

Europas energimarkeder er blevet åbnet op for at gøre det muligt for borgerne at drage fordel af mere pålidelige og konkurrencedygtige priser samt en mere bæredygtig energi. Dette potentiale vil ikke blive udnyttet fuldt ud, medmindre der gøres store bestræbelser for at skabe et mere integreret, sammenkoblet og konkurrencedygtigt marked.

El- og gasmarkederne fungerer endnu ikke som et indre marked. Markedet er stadig i høj grad fragmenteret i nationale markeder med mange hindringer for åben og fair konkurrence. De fleste energimarkeder er stadig nationale i omfang og meget koncentrerede, idet etablerede virksomheder ofte i virkeligheden har en monopolposition. Regulerede energipriser mindsker konkurrenceevnen yderligere i mange medlemsstater¹⁶. I betragtning af den resterende

¹⁶ Rapport om opbygningen af det indre marked for gas og elektricitet - KOM(2010) 84.

konkurrencebegrænsende praksis i energisektoren¹⁷ er der behov for proaktiv håndhævelse af konkurrencereglerne, ikke blot fra Kommissionens side men også fra medlemsstaternes. En forbedring af konkurrence på energimarkederne vil bidrage til at skabe de rette incitamenter for de investeringer, der er nødvendige, og mindske omkostningerne hertil til det nødvendige minimum.

Ved at indføre rammebestemmelser, der er beregnet til at fremme virkeliggørelsen af målet på 20 % for vedvarende energi i 2020, har Europa netop taget det første skridt på dette område. Det er nødvendigt at sikre, at lovgivningen er fuldstændigt implementeret, og at bane vej for omfattende anvendelse af vedvarende energi i årtierne efter 2020. De juridiske rammer skal håndhæves på rette måde for at give investorerne tillid til at investere i nye produktions-, transport- og lagringsmuligheder for vedvarende energikilder. Virkningerne af direktivet om vedvarende energi vil blive vurderet fra 2011 med henblik på at styrke eller udvide direktivet, hvor og hvis det er nødvendigt.

Den videre udvikling af vedvarende energi vil i nogen tid stadig afhænge af støtteordninger. Kommissionen må medvirke til at sikre, at disse er bæredygtige, i overensstemmelse med de teknologiske fremskridt og ikke hæmmer innovation eller konkurrencen. Den skal dog også sikre den nødvendige grad af konvergens eller harmonisering mellem nationale ordninger, da markedet for vedvarende energi bevæger sig fra lokal til grænseoverskridende forsyning. I denne sammenhæng bør de nødvendige krav til tværeuropæisk handel med vedvarende energikilder defineres på grundlag af den bedste praksis. Der bør mobiliseres en større anvendelse af afbalancerede, omkostningseffektive og forudsigelige afregningspræmier samt flere teknologispecifikke instrumenter for støtte og finansiering i overensstemmelse med statsstøttere reglerne, hvis det er relevant. Især bør det undgås, at støtteordninger ændres med tilbagevirkende kraft, da det vil have negativ indvirkning på investorenes tillid.

Som det blev anført i Monti-rapporten, bliver den nye udfordring i 2020 at skabe en ramme for, at elektricitet og gas kan leveres, hvor der er behov for det. Uden en ordentlig infrastruktur i hele Europa, som kan sidestilles med transportmulighederne for andre strategiske sektorer, såsom telekommunikation og transport, kommer markedet dog aldrig til at indfri sine løfter. Der skal gøres en yderligere indsats for at opgradere energiinfrastrukturen, navnlig i de medlemsstater, der blev medlemmer fra 2004, og i mindre udviklede regioner.

Det vigtigste er dog, at Europa stadig mangler den forsyningsnetinfrastruktur, som sætter vedvarende energi i stand til at udvikle sig og konkurrere på lige fod med traditionelle energikilder. I forbindelse med de aktuelle projekter med store vindmølleparker i Nordeuropa og solcelleanlæg i Sydeuropa er der behov for tilsvarende elledninger, der kan transmittere denne grønne energi til områder med et stort forbrug. Det aktuelle forsyningsnet vil få problemer med at klare de volumener af vedvarende energi, som 2020-målene indebærer (33 % af den samlede elproduktion).

Intelligente målere og elforsyningsnet er nøglen til fuldstændig udnyttelse af vedvarende energikilders og energibesparelsers potentiale samt forbedringer af energitjenester. Der er

¹⁷ Efter at energisektorundersøgelsen afslørede adskillige konkurrenceproblemer i energisektoren, som førte til vedtagelsen af ni større antitrustafgørelser, vurderer Kommissionen fortsat konkurrenceforholdene på de europæiske energimarkeder.

behov for en klar politik og fælles standarder for intelligent måling og intelligente forsyningsnet¹⁸ i god tid før 2020 for at sikre hele netværkets interoperabilitet.

Endelig vil solidaritetsforpligtelsen blandt medlemsstaterne være værdiløs uden den fornødne interne infrastruktur og sammenkoblingslinjer, der krydser grænser og havområder. Som en stor energiimportør påvirkes EU direkte af udviklingen af netværk i nabolande. Opbygningen af nye sammenkoblinger ved vores grænser bør være genstand for den samme opmærksomhed og de samme politikker som interne EU-projekter. Sådanne sammenkoblinger er væsentlige ikke alene for vores naboer, men også for at sikre EU's stabilitet og forsyningssikkerhed. Der bliver lagt særlig vægt på den sydlige korridor og den effektive påbegyndelse af europæiske interesse, især Nabucco-projektet og ITGI.

Det vil være nødvendigt med investeringer på omkring 1 billion EUR i 2020 for at erstatte forældet kapacitet, modernisere og tilpasse infrastrukturer og imødekomme stigende og skiftende efterspørgsel efter energikilder med lavt kulstofindhold. Selv om investeringsbeslutninger hovedsageligt træffes af markedsaktørerne (energiselskaber, systemoperatører og forbrugere), er den offentlige politik afgørende for at skabe stabile og gennemskuelige rammer for investeringsbeslutninger. De nye værktøjer, der er skabt i forbindelse med den tredje pakke om det indre energimarked, herunder et agentur for samarbejde mellem energireguleringsmyndigheder (ACER), og de nye europæiske netværk af transmissionssystemoperatører for elektricitet og gas (ENTSO-E og ENTSO-G) bør udnyttes fuldt ud i de kommende år med henblik på en yderligere integration af energimarkederne. Regionale initiativer¹⁹ bør tjene som springbræt hen mod et europæisk marked.

Infrastrukturinvesteringerne vil fortsat primært blive finansieret af de afgifter, brugerne betaler. I betragtning af investeringernes størrelsesorden, art og strategiske karakter kan det dog ikke antages, at alle de nødvendige investeringer vil blive foretaget af markedet alene. Kommissionen vil vedtage en ny strategi for udvikling af energiinfrastrukturen for at tilskynde til tilstrækkelige investeringer i forsyningsnet for elektricitet, gas, olie og andre energisektorer. Hvis forsyningen er stabil, vil naturgas fortsat spille en vigtig rolle i EU's energimiks i de kommende år, og gas kan få større betydning som reservebrændstof for variabel elproduktion. Dette kræver diversificeret import, gasrørledninger og terminaler for flydende naturgas, og samtidig er det nødvendigt, at indenlandske gasnetværk i stadig større grad sammenkobles.

Ud over finansieringsspørgsmålet kan komplekse og omstændelige administrative procedurer være en væsentlig flaskehals. Der er behov for, at eksisterende regler og procedurer for projekter af europæisk interesse (f.eks. varetagelse af forsyningssikkerhed, solidaritet eller integration af vedvarende energi) forbedres og strømlines betydeligt, samtidig med at principperne for offentlig accept og den gældende miljølovgivning overholdes. Fællesskaber på lokale, regionale og nationale niveauer vil engagere sig mere konstruktivt i arbejdet med at fremme projekter af europæisk interesse, hvis disse også giver dem konkrete fordele på kortere sigt, f.eks. i form af privilegeret adgang til offentlige midler.

¹⁸ Europa-Kommissionen har oprettet en taskforce for intelligente forsyningsnet med henblik på at drøfte implementeringen af intelligente forsyningsnet på europæisk niveau: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/smartgrids/taskforce_en.htm.

¹⁹ F.eks. det baltiske energimarked og Middelhavsringen.

Prioritet 2: Opbygning af et tværeuropæisk integreret energimarked

Tiltag 1: Rettidig og korrekt gennemførelse af lovgivningen for det indre marked

- Kommissionen vil fortsat sikre en korrekt og rettidig gennemførelse af den gældende politik for det indre energimarked og en virkningsfuld konkurrencepolitik. Med henblik på yderligere integration af energimarkedet er der behov for, at de forskriftsmæssige rammer konsolideres (f.eks. netregler) suppleret med andre tiltag, såsom markedskobling, udvikling af målmodeller²⁰ og faste rammer for handlede markeder gennem effektiv gennemskuelighed og tilsyn. Hvis disse foranstaltninger ikke er tilstrækkelige, eller hvis ACER's ansvarsområde er for snævert, påtænkes der yderligere lovgivningsmæssige foranstaltninger.

Tiltag 2: Etablering af en plan for den europæiske infrastruktur for 2020-2030

- Kommissionens kommende meddelelse om infrastruktur vil gøre det muligt for Europa at identificere den prioriterede infrastruktur, der skal anvendes for at kunne få et velfungerende indre marked, sikre integrationen af omfattende produktion af vedvarende energi og garantere forsyningssikkerheden i overensstemmelse med visionen om et bæredygtigt europæisk energisystem i 2050. Fra 2015 bør ingen medlemsstat mere være isoleret fra det europæiske indre marked. Grænseoverskridende korridorer vil også være omfattet. ENTSO-E og ENTSO-G's tiårige netudviklingsplaner vil blive fremmet ved hjælp af ACER og alle andre relevante interesseparter. Dette arbejde bygger på vellykkede regionale initiativer som f.eks. initiativet i Østersølandene og omfatter også en vurdering af de nødvendige oplagringsfaciliteter og klimatilpasningstiltag, herunder mulige fremtidige behov for en infrastruktur til CO₂-transport i EU.
- Kommissionens forslag tager også sigte på at forberede forsyningsnettet til de uundgåelige ændringer i efterspørgslen, som energi- og transportpolitikkerne vil medføre, såsom elektromobilitet og en stigning i decentraliseret elproduktion samt omfattende produktion af vedvarende energi.
- Kommissionen vil næste år foreslå en række politiske værktøjer til at gennemføre strategiske prioriteter for infrastrukturen i de næste to årtier. De omfatter en ny metode til at definere den strategiske infrastruktur, som vil være essentiel for EU som helhed, hvad angår konkurrencedygtig energiforsyning, miljømæssig bæredygtighed og adgang til vedvarende energikilder samt forsyningssikkerhed. Disse vitale sektorer vil blive klart identificeret i den samlede kortlægning og mærket "af europæisk interesse", således at de kan drage fordel af en forbedret godkendelsesprocedure og særskilt finansiering, hvis det er nødvendigt. Selektivitet vil være af afgørende betydning for dette arbejde. Der vil blive taget behørigt hensyn til netværksforbindelser med tredjelande.
- ACER, ENTSO-E og ENTSO-G vil få mandat til at udarbejde planen for europæiske el- og gasnet for perioden 2020-2030. Derefter skal der forelægges en vision på

²⁰

En målmodel for elektricitet er blevet udviklet i forbindelse med Firenze-forummet, i det såkaldte rådgivende ad hoc-udvalg. Retningslinjerne og reglerne for gennemførelsen af denne målmodel er under udarbejdelse. Man er ved at udvikle en målmodel for gas inden for rammerne af Madrid-forummet.

længere sigt på grundlag af den energikøreplan frem til 2050, som vil blive fremlagt i 2011.

Tiltag 3: Forenkling af godkendelsesprocedurer og markedsregler for infrastrukturudvikling

- Kommissionen vil foreslå, at der indføres en godkendelsesordning, der skal finde anvendelse på projekter af "europæisk interesse" for at forbedre den nuværende procedure via f.eks. udpegningen af en enkelt myndighed på nationalt plan, samtidig med at sikkerheds- og sikringsstandarderne respekteres og det sikres, at EU's miljølovgivning overholdes fuldt ud. De strømlinede og forbedrede procedurer vil medføre større gennemskuelighed og sikre åbne og gennemskuelige debatter på lokalt, regionalt og nationalt plan for at øge offentlighedens tillid til og accept af disse installationer. Desuden vil man undersøge mulighederne for at belønne regioner og medlemsstater, som konstruktivt engagerer sig i og formår at fremme en rettidig gennemførelse af projekter af europæisk interesse, gennem lettere adgang til offentlige midler.
- For at etablere markedskobling senest i 2014 vil ACER inden for rammerne af sit mandat sørge for definitionen og gennemførelsen af alle tekniske (harmonisering, standardisering osv.) og forskriftsmæssige spørgsmål, der er forbundet med sammenkoblingen af netværk på tværs af grænser, adgang til vedvarende energi og integrationen af nye teknologier. Et detaljeret handlingsprogram vil blive fremlagt i overensstemmelse hermed for at hjælpe medlemsstaterne med at implementere intelligent måling/intelligente forsyningsnet (herunder informationsvisning til forbrugere) og anspore nye energitjenester.

Tiltag 4: Tilvejebringelse af det rette finansieringsgrundlag

- I erkendelse af at størstedelen af infrastrukturudviklingen er af kommerciel art, vil Kommissionen fastlægge en metode til at analysere den optimale balance mellem offentlig og privat finansiering (på grundlag af følgende principper, der skal gælde i hele EU: "brugeren betaler", "modtageren betaler" (i forbindelse med grænseoverskridende costbenefitfordeling) og "skatteyderen betaler" (byrdefordeling for kommercielt urentable infrastrukturer og infrastrukturer der er "til fordel for hele EU")). Dette vil ske i overensstemmelse med de gældende statsstøtteregler. For projekter af "europæisk interesse", som ikke har nogen eller kun har ringe kommerciel bæredygtighed, vil der blive foreslået innovative finansieringsmekanismer til at maksimere effekten af offentlig støtte til forbedring af investeringsklimaet med henblik på at dække de største risici eller fremskynde gennemførelsen af projekter. Udviklingen af en passende energiinfrastruktur er af afgørende betydning og haster. Det kræver et bredere syn på nye finansieringsinstrumenter (både offentlige og private) samt mobilisering af yderligere ressourcer under det næste flerårige finansielle ramme.

3. PÅLIDELIG OG SIKKER ENERGI TIL RIMELIGE PRISER TIL BORGERNE OG VIRKSOMHEDERNE

Et velfungerende, integreret indre marked giver forbrugerne større valgmuligheder og lavere priser. Mange forbrugere synes dog ikke, at de er bedre stillet som følge af åbningen af markedet og konkurrencen blandt forskellige leverandører. De enkelte forbrugere skal kende

og gøre brug af deres rettigheder i henhold til EU-lovgivningen. De bør være i stand til at drage fordel af de muligheder, som åbningen af markederne skaber, og være sikre på, at de har adgang til de energitjenester, de har brug for, med den kvalitet og emissionsprofil, som de ønsker. Åbningen af markederne kan give de bedste priser, valgmuligheder, innovationsformer og tjenester til forbrugerne, hvis den går hånd i hånd med foranstaltninger, der garanterer tillid, beskytter forbrugerne og støtter dem, så de kan spille den aktive rolle, som forventes af dem som følge af liberaliseringen.

Det ser dog ud til, at borgerne ikke er klar over deres rettigheder i henhold til EU-lovgivningen, eller at de er utilbøjelige til at gøre brug af dem. Der er behov for en meget større indsats for at informere forbrugerne om deres rettigheder og involvere dem i det indre marked. På samme måde er der et behov for, at mulighederne for at reducere energiregninger via energibesparelser tydeliggøres. Borgernes energiforum (London) og forummet for vedvarende energi (Bukarest) blev etableret med henblik på at forbedre energisituationen for almindelige forbrugere, og det bør undersøges, hvordan disse fora kan gøres mere imødekommende over for forbrugernes behov.

Konkurrencestillingen i vigtige sektorer af den europæiske økonomi afhænger også af, om der er adgang til sikker energi til rimelige priser. Energi, navnlig elektricitet, udgør en væsentlig del af de samlede produktionsomkostninger i europæiske nøgleindustrier, herunder store og små og mellemstore virksomheder.

Det internationale marked for olieforsyninger kan blive meget knapt før 2020, hvilket betyder, at det er vigtigt for EU-forbrugerne at intensivere deres bestræbelser på at reducere olieefterspørgslen. Dette sker ikke i øjeblikket. Forbrugerne skal gøres mere bevidste om, at det er nødvendigt at de mindsker deres forbrug af fossile brændstoffer, og de skal vide, hvordan de kan reducere deres udgifter i en tid, hvor priserne stiger. "Brugervenlige" intelligente forsyningsnet, intelligente målere og fakturering kan i den forbindelse være en hjælp. Men der er også et behov for, at forbrugerne bliver mere proaktive. For at hjælpe forbrugere med at deltage i markedet bør der indføres foranstaltninger til at øge kendskabet til mulighederne, forbedre prissammenligningen, lette omskiftningen og forbedre klageprocedurerne.

Det er hovedsagelig det indre markeds opgave at tilvejebringe pålidelige, omkostningsbaserede forsyninger til rimelige priser til forbrugerne. Et velfungerende indre marked, der bygger på en tilstrækkelig transmissions- og oplagringsinfrastruktur, er den bedste garanti for forsyningssikkerhed, da energien vil følge markedsmekanismen og bevæge sig derhen, hvor der er behov for den. Det er dog nødvendigt med sikkerhedsnet, f.eks. i tilfælde af sårbare forbrugere, eller hvis der indtræffer en forsyningskrise, som markedsmekanismen ikke kan håndtere på tilfredsstillende vis. Det indre marked er også hæmmet, når medlemsstaterne ikke er fuldstændigt sammenkoblede, som i de baltiske lande. Forordningen om gasforsyningssikkerhed er vigtig, da den sikrer, at markederne fuldt ud er i stand til at klare en krise, og at indenlandske forbrugere er beskyttede. En styrkelse af sammenkoblingen mellem medlemsstaterne og en aktiv håndhævelse af konkurrencereglerne fra Kommissionens og medlemsstaternes side kan bidrage til, at forsyningskilderne diversificeres yderligere, især i de medlemsstater, som i øjeblikket er afhængige af en enkelt eller nogle få forsyningskilder.

Energipolitikken skal ligeledes beskytte de europæiske borgere mod de risici, der er knyttet til energiproduktion og -transport. Det er nødvendigt, at EU bevarer sin globale førerposition inden for udvikling af sikre kernekraftssystemer, transport af radioaktive stoffer samt

håndtering af nukleart affald. Det internationale samarbejde om nuklear sikkerhedskontrol spiller en vigtig rolle med hensyn til at garantere nuklear sikkerhed og etablere en solid og robust ikke-spredningsordning. Inden for olie- og gasudvindings- og -omdannelsessektoren bør EU's rammebestemmelser garantere det højeste sikkerhedsniveau og en entydig ansvarsordning for olie- og gasinstallationer.

Prioritet 3: Mere magt til forbrugerne og opnåelse af det højeste niveau af sikkerhed og sikring

Tiltag 1: Indførelse af en mere forbrugervenlig energipolitik

- En aktiv håndhævelse af konkurrencepolitikken på europæisk og nationalt niveau er fortsat afgørende for, at konkurrencen fremmes, og det sikres, at forbrugerne har adgang til energi til rimelige priser.
- Kommissionen vil foreslå foranstaltninger, der skal bidrage til, at forbrugerne deltager bedre på energimarkedet i overensstemmelse med den tredje energipakke. Disse foranstaltninger vil omfatte udarbejdelse af vejledning baseret på den bedste praksis med hensyn til leverandørskifte, yderligere gennemførelse og overvågning af anbefalinger om fakturering om klagebehandling og identifikation af den bedste praksis hvad angår alternative tvistbilæggelsesordninger. Alle forbrugere bør have adgang til et prissammenligningsværktøj, der er baseret på en metode, som de energiregulerende myndigheder og andre kompetente organer skal fastlægge, og alle leverandører bør give opdateret information om deres tariffer og tilbud. Endelig bør der gøres en yderligere indsats for at fokusere mere på energiomkostninger end på energipriser i forbindelse med udviklingen af markedet for energitjenester.
- Kommissionen vil regelmæssigt offentliggøre referencerapporter, hvor niveauet for gennemførelsen af forskrifterne for forbrugere og det samlede beskyttelsesniveau på hele det indre marked vurderes. Der skal lægges særlig vægt på sårbare forbrugere og praksis, som gør det muligt for forbrugere at reducere energiforbruget.
- Bestræbelserne for at forbedre detailmarkedets funktion skal fremskyndes af de regulerende myndigheder med hjælp fra borgernes energiforum (London) og forummet for vedvarende energi (Bukarest).

Tiltag 2: Kontinuerlig forbedring af sikkerhed og sikring

- Kommissionen er i færd med at tage sikkerhedsforholdene for offshoreolie- og -gasudvinding op til fornyet overvejelse i lyset af Deepwater Horizon-ulykken med henblik på at indføre strenge foranstaltninger, der spænder fra forebyggelse til respons- og ansvarsspørgsmål, og som vil garantere det højeste beskyttelsesniveau i hele EU og resten af verden.
- De retlige rammer for nuklear sikkerhed og sikring vil blive yderligere forstærket af midtvejsrevisionen af direktivet om nuklear sikkerhed, gennemførelsen af direktivet om nukleart affald, omdefineringen af de grundliggende sikkerhedsstandarder for beskyttelse af arbejdstagerne og befolkningen og et forslag om en europæisk tilgang til nukleare erstatningsordninger. Der bør også gøres et aktivt arbejde for at opnå en større harmonisering af anlægsdesign og -certificering på internationalt niveau. Alle disse foranstaltninger skulle gøre det muligt for EU at bevare lederskabet inden for sikker kernekraft.

- De samme sikkerheds- og sikringsovervejelser vil også blive opretholdt ved udviklingen og ibrugtagningen af nye energiteknologier (hydrogensikkerhed, sikkerhed i forbindelse med CO₂-transportnet, CO₂-lagring osv.).

4. GENNEMFØRELSE AF ET TEKNOLOGISK SKIFTE

Uden et teknologisk skifte vil EU ikke leve op til sine 2050-ambitioner om at reducere CO₂-emissionerne i el- og transportsektorerne. I betragtning af tidshorisonten for udvikling og formidling af energiteknologi er det mere end nogensinde bydende nødvendigt, at nye højeffektive kulstoffattige teknologier indføres på de europæiske markeder. EU's ETS er en vigtig drivkraft på efterspørgselssiden, da den støtter ibrugtagning af innovative kulstoffattige teknologier. De nye teknologier vil dog komme hurtigere og billigere ind på markederne, hvis de udvikles ved hjælp af samarbejde på EU-plan.

Planlægningen og administrationen i hele Europa er altafgørende for at sikre stabile investeringer, erhvervslivets tillid og energipolitikens kohærens. I den strategiske energiteknologiplan (SET-planen) gøres der rede for en strategi på mellemlang sigt, der gælder i alle sektorer. Udviklings- og demonstrationsprojekterne for de vigtigste teknologier (andengenerationsbiobrændsel, intelligente forsyningsnet, intelligente byer og intelligente netværk, CO₂-opsamling og -lagring (CCS), ellagring og elektromobilitet, næstegenerationskernekræft, opvarmning og køling med vedvarende energi) skal dog fremskyndes. På samme måde blev det i Europa 2020-flagskibsinitiativet "Innovation i EU"²¹ understreget, at innovation er af afgørende betydning.

De ressourcer, der i løbet af de næste to årtier er nødvendige til udvikling af disse teknologier, er meget væsentlige, især når de ses i forbindelse med de nuværende økonomiske forhold. Store projekter, såsom projekter med vindkraft fra havvindmøller på over 140 GW, som for tiden planlægges af europæiske forsyningsvirksomheder, entreprenører og regeringer (hovedsageligt i Nordsøen), eller Desertec- og Middelhavsringsinitiativerne, har betydning for flere medlemsstater. Koordineringen og samarbejdet i hele Europa bør omfatte samling af forskellige finansieringskilder. Alle interesseparter forventes at bidrage. Kommissionen vil søge at opnå en optimal udnyttelse af EU-budgettet for at øge det samlede finansieringsniveau.

EU står over for skrap konkurrence på de internationale teknologimarkeder. Lande som Kina, Japan, Sydkorea og USA forfølger en ambitiøs industristrategi på solenergi-, vindenergi- og kernekraftmarkederne. EU-forskerne og -virksomhederne må øge deres bestræbelser for at bevare en førende stilling på det hastigt voksende internationale marked for energiteknologi og bør i de tilfælde, hvor det er til gensidig fordel, øge samarbejdet med tredjelande om specifikke teknologier.

Prioritet 4: Udvidelse af Europas førerstilling inden for energiteknologi og -innovation

Tiltag 1: Omgående implementering af SET-planen

- Kommissionen vil styrke implementeringen af SET-planen, især den europæiske energiforskningsalliances (EERA) fælles programmer og de seks europæiske industriinitiativer (vindenergi, solenergi, bioenergi, intelligente forsyningsnet, nuklear

²¹ SEK(2010) 1161 af 6. oktober 2010.

fission og CCS). Samarbejdet med medlemsstaterne vil blive intensiveret for at finansiere aktiviteterne under de teknologiske køreplaner for 2010-2020 og sikre, at dertil knyttede store demonstrationsprogrammer som f.eks. programmet under reserven for nytillkomne²² (NER300) gennemføres med succes. Den disponible EU-finansiering²³ vil blive koncentreret om SET-planens initiativer.

- De europæiske industriinitiativers teknologiske køreplaner for 2010-2020 implementeres fra og med i år og vil få yderligere støtte. De vil være hjørnestenen i udarbejdelsen af det næste finansielle overslag, hvad angår et konsolideret, regelmæssigt evalueret, mere effektivt og fokuseret energiforskningsprogram. Kommissionen vil i den sammenhæng fremme udviklingen af strategisk energiforskningsinfrastruktur i Europa, da dette i høj grad bidrager til at mindske distancen mellem forskning og teknologisk udvikling. Den vil også undersøge andre muligheder med stort potentiale, f.eks. vedvarende havenergi og teknologier til opvarmning og køling ved hjælp af vedvarende energikilder.

Tiltag 2: Kommissionen vil lancere fire nye store europæiske projekter

- 1. Kommissionen vil fremme et stort europæisk initiativ om intelligente forsyningsnet, som skal sammenkoble hele elforsyningsnettet (fra havvindmøleparker i Nordsøen, solenergianlæg i de sydlige områder og eksisterende vandkraftsdæmninger) til de enkelte husholdninger, og samtidig gøre elnet mere intelligente, effektive og pålidelige.
- 2. Genoprettelse af Europas førerposition inden for ellagring (både i stor målestok og for køretøjer). Der vil blive udviklet ambitiøse projekter inden for vandkapacitet, lagring af trykluft, lagring af batterier og andre innovative lagringsteknologier som f.eks. hydrogen. Elforsyningsnettet vil således på alle spændingshøjder være forberedt på den massive optagelse af elektricitet fra mindre decentraliserede og større centraliserede vedvarende energikilder.
- 3. Gennemførelse af bæredygtig biobrændstofsproduktion i stor målestok, også på baggrund af den igangværende undersøgelse af virkningerne af indirekte ændringer i arealanvendelsen. Det europæiske industrielle bioenergiinitiativ²⁴ på 9 billioner EUR vil snart blive lanceret for at sikre en hurtig markedsoptagelse af bæredygtige andengenerationsbiobrændstoffer.
- 4. Tilvejebringelse af bedre energibesparelsesmuligheder for byer, byområder og landdistrikter. Innovationspartnerskabet "intelligente byer", som iværksættes i starten af 2011, vil samle det bedste inden for vedvarende energi, energieffektivitet, intelligente elforsyningsnet, ren bytransport som f.eks. elektromobilitet, intelligente opvarmnings- og kølingsnet kombineret med højst innovative intelligente værktøjer og IKT-værktøjer. EU's regionalpolitik kan spille en vigtig rolle for frigørelsen af lokalt potentiale. Landdistrikterne har også et betydeligt potentiale i denne

²² Det reviderede ETS-direktiv (2009/29/EF) fastlægger, at 300 mio. ETS-kvoter i reserven for nytillkomne (NER) er til rådighed for at støtte kommerciel CCS og demonstrationsprojekter inden for innovative vedvarende energiteknologier på EU's område.

²³ Finansiering til rådighed under de nuværende finansielle overslag.

²⁴ Jf. fodnote 23.

²⁵ Jf. fodnote 23.

sammenhæng og vil kunne benytte ELFUL, som yder finansiel støtte til sådanne innovationsprojekter.

Tiltag 3: Sikring af EU's langsigtede teknologiske konkurrenceevne

- For at lægge grunden til vores fremtidige konkurrenceevne over for den stærke internationale konkurrence vil Kommissionen foreslå et initiativ til 1 billion EUR²⁵ med henblik på at støtte den frontlinjeforskning, der er behov for til at opnå den fornødne videnskab til gennembrud inden for kulstoffattig energi.
- EU's førerposition må også opretholdes i forbindelse med det globale flagskibsforskningsprojekt ITER. Kommissionen vil sikre effektiv styring (herunder omkostningsstyring) og industriel værdiskabelse fra ITER og det europæiske fusionsprogram.
- Kommissionen vil udarbejde et EU-forskningsprogram for energimaterialer, således at EU's energisektor kan forblive konkurrencedygtig trods de svindende ressourcer i sjældne jordarter.

5. STÆRKT INTERNATIONALT PARTNERSKAB, NAVNLIG MED VORES NABOLANDE

Det europæiske energimarked er verdens største regionale marked (over 500 millioner forbrugere) og verdens største energiimportør. Det samme samarbejde og fælles mål, som har resulteret i vedtagelsen af EU's overordnede energi- og klimamål, er dog endnu ikke kommet til udtryk i den eksterne energipolitik. Mange af de udfordringer, som EU står overfor – klimaforandringer, adgang til olie og gas, teknologiudvikling, energieffektivitet – er fælles for de fleste lande og afhænger af internationalt samarbejde. Medlemsstaterne har gentagne gange efterlyst, at EU skulle tale med én stemme over for tredjelande. I praksis udnyttes EU-markedets størrelse ikke optimalt i de nationale initiativer, som kunne udtrykke EU's interesser på en bedre måde.

Den internationale energipolitik skal forfølge de fælles mål om forsyningssikkerhed, konkurrenceevne og bæredygtighed. Selv om forholdet til producent- og transitlande er vigtigt, bliver forholdet til større energiforbrugende lande og især de nye vækstlande og udviklingslandene stadigt vigtigere. For at hjælpe mennesker ud af fattigdom kræves der adgang til energi, da målet om at udrydde ekstrem fattigdom senest i 2015 ikke kan nås, medmindre der gøres betydelige fremskridt med at forbedre adgangen til energi. For at sikre, at man derved ikke griber ind i andre politiske mål, skal bæredygtig udvikling være centralt i både energi- og udviklingspolitikken, således som det foreslås i grønbogen og udviklingspolitik²⁶.

Nye udbuds- og efterspørgselsmønstre på de globale energimarkeder og stigende konkurrence om energikilder betyder, at det er afgørende, at EU er i stand til at bruge sin samlede markedsvægt effektivt i forhold til vigtige energipartnere i tredjelande. Europa skal kunne regne med væsentlige yderligere energiforsyningskilder og -ruter i 2020.

²⁶ Landene uden for OECD vil kunne tegne sig for hele den forventede vækst i CO₂-emissioner i 2030; hvis der skal sikres global adgang til moderne energitjenester for alle, vil det imidlertid medføre, at CO₂-emissionerne stiger med 0,8 %, jf. IEA's World Energy Outlook 2009 og IEA's Special early excerpt of the World Energy Outlook 2010 for the UN General Assembly on the Millennium Development Goals.

Behovet for internationale løsninger tvinger os til at fremskynde vores dagsordener for CO₂-nedbringelse og energieffektivitet sammen med vores vigtigste partnere og i internationale forhandlinger og rammer. ETS'en er en drivkraft for de internationale kulstofmarkeder, og yderligere tiltag bør være baseret på igangværende tiltag for at udvikle disse markeder yderligere. Som en forløber inden for politisk udvikling har EU større mulighed for at påvirke fastlæggelsen af standarder i miljøspørgsmål og fremme respekten for gennemsikrelse og konkurrencedygtige markeder.

EU har allerede en række komplementære og målrettede rammer, der rækker lige fra specifikke energibestemmelser i bilaterale aftaler med tredjelande (frihandelsaftaler, partnerskabs- og samarbejdsaftaler, associeringsaftaler osv.) og aftalememoranda om energisamarbejde til multilaterale traktater såsom energifællesskabstraktaten²⁷ og deltagelse i energichartertraktaten. I øjeblikket fører EU forhandlinger med adskillige lande om nye aftaler, der omfatter vigtige energibestemmelser.

EU skal nu formalisere princippet om, at medlemsstaterne skal handle til fordel for EU som helhed i bilaterale energipolitiske forbindelser med nøglepartnere og i globale drøftelser. På basis af retsgrundlaget i Lissabontraktaten, som præciserer og styrker EU's eksterne dimension, skal EU's eksterne energipolitik sikre effektiv solidaritet, ansvar og gennemsikrelse i alle medlemsstater for at afspejle EU's interesser og sikre sikkerheden på EU's indre energimarked. Der er behov for en mere effektiv koordinering på EU- og medlemsstatsniveau.

Inden for kernekraft har internationalt samarbejde frembragt gode resultater. Dette er især relevant, fordi forskellige nabolande har eller har planer om at få kernekraftværker. EU skal nu opfordre partnerstater til at gøre alle de eksisterende internationale standarder og procedurer for nuklear sikkerhed og sikring retligt bindende og gennemføre dem effektivt i hele verden. EU er i en særlig god position, da EU er den første, der har truffet sådanne tiltag med hensyn til både sikkerhed og sikring, og da EU har specifikke samarbejdsinstrumenter til dette formål.

Den eksterne dimension af EU's energipolitik, som er af vital betydning for EU's forsyningssikkerhed, skal være sammenhængende og indgå i et gensidigt styrkende samspil med EU's andre eksterne aktiviteter (udvikling, handel, klima og biodiversitet, udvidelse, fælles udenrigspolitik og sikkerhedspolitik osv.). Der skal være gensidige synergivirkninger mellem energimålsætningerne og andre politikker og instrumenter, herunder handel, bilaterale aftaler og udviklingssamarbejdsinstrumenter.

Energiforsyningssikkerhed er tæt forbundet med EU's udenrigs- og sikkerhedspolitiske prioriteter²⁸. Diversificering af brændstoffer, forsyningskilder og transitruter er afgørende for EU's sikkerhed, og det samme er god styring, respekt for EU's retsstatsprincip og beskyttelsesregler og udenlandske investeringer i energiproducerende lande og transitlande. Derudover lægger EU-politikken særlig vægt på sikkerhed og sikring af olie,

²⁷ Energifællesskabstraktaten fremmer markedsintegration, men også gennemførelse af gældende bestemmelser i det vestlige Balkan og udvider EU's indre energimarked til også at omfatte Sydøsteuropa. Der er ikke kun tale om samarbejdsrammer, men om et juridisk bindende instrument til forberedelse af EU-tiltrædelse. Der er andre parter, som tiltræder energifællesskabstraktaten: Moldova er allerede medlem, og Ukraine og Tyrkiet er i gang med tiltrædelsen.

²⁸ Europæisk sikkerhedsstrategi vedtaget af Det Europæiske Råd i december 2003.

naturgasledninger og den relaterede produktions- og transportinfrastruktur ved at kombinere energipolitikken med udenrigs- og sikkerhedspolitiske instrumenter.

I 2011 vil Kommissionen fremlægge konkrete forslag til at styrke den generelle sammenhæng og effektivitet i EU's eksterne energipolitik, der involverer medlemsstaterne, flere af EU's eksterne politikker og eksterne støtteprogrammer.

Prioritet 5: Styrkelse af den eksterne dimension af EU's energimarked

Tiltag 1: Integrering af energimarkeder og forskriftsmæssige rammer med vores nabolande

- Energifællesskabstraktaten bør gennemføres og udvides til at omfatte alle de EU-nabolande, som er villige til at indføre EU's markedsmodel. I den forbindelse bør det tilstræbes at gennemføre markedsintegration og indbyrdes tilnærmelse af forskrifter gennem omfattende EU-aftaler, der bygger på EU-reglerne i de lande, der er omfattet af den europæiske naboskabspolitik og udvidelsesprocessen, især i Middelhavsområdet og i forbindelse med transitlande såsom Ukraine og Tyrkiet. Desuden bør energifællesskabstraktaten uddybes, ved at ny gældende EU-ret udvides til også at omfatte de parter, der har undertegnet traktaten. Denne tilgang vil styrke nabolandenes deltagelse i det indre marked, skabe lige vilkår og mindske risikoen for CO₂-lækage i elsektoren.
- Kommissionen vil foreslå mekanismer til at tilpasse de eksisterende internationale aftaler (især i gassektoren) til reglerne for det indre marked og styrke samarbejdet mellem medlemsstaterne med henblik på indgåelse af nye aftaler. Der vil også blive fremsat forslag med henblik på at fastlægge de nødvendige forskriftsmæssige rammer mellem EU og tredjelande for at udvikle strategiske ruter for nye leverandører, især omkring den sydlige korridor og det sydlige Middelhavsområde. De emner, der vil blive behandlet, vil omfatte forsyningsspørgsmål, herunder netudvikling og eventuelle grupperede forsyningsordninger, samt forskriftsmæssige aspekter, især vedrørende transitfrihed og investeringssikkerhed.
- Det vil blive mobiliseret teknisk EU-bistand for at opnå en effektiv gennemførelse af den gældende EU-ret for det indre marked og modernisere energisektoren i nabolandene, samtidig med at koordineringen af de støtteordninger, der tilbydes af EU, EU's medlemsstater og det internationale samfund, forbedres.

Tiltag 2: Etablering af privilegerede partnerskaber med nøglepartnere

- EU vil, samtidig med at der tilstræbes diversificering af importkilder og -ruter, etablere strategiske partnerskaber med nøgleleverandører og transitlande. Disse partnerskaber skal fremme centrale principper som f.eks. principperne i energichartertraktaten (bl.a. transitfrihed, gennemsigtighed, sikkerhed, investeringsmuligheder samt overholdelse af international ret).

Tiltag 3: Fremme af EU's globale rolle for en fremtid med kulstoffattig energi

- Energieffektivitet, rene teknologier og sikker og bæredygtig kulstoffattig energi bør integreres i EU's og de bilaterale samarbejdsaktiviteter, især med store forbrugslande og vækstøkonomier og med globale partnerskaber.

- Kommissionen vil iværksætte et omfattende samarbejde med Afrika om energiinitiativer for gradvis at tilvejebringe bæredygtig energi til alle borgere i overensstemmelse med grønbogen om udviklingspolitik.

Tiltag 4: Fremme af juridisk bindende standarder for nuklear sikkerhed, sikring og ikke-spredning i hele verden

- Kommissionen vil udarbejde initiativer med sigte på at tilskynde partnerstater til at gøre internationale standarder og procedurer om nuklear sikkerhed, sikring og ikke-spredning juridisk bindende og gennemføre dem effektivt i hele verden, især via styrket samarbejde med Det Internationale Atomenergiagentur og indgåelse af Euratom-aftaler med de vigtigste leverandører af kernekraft og brugerlande.

KONKLUSIONER

EU står på tærsklen til en enestående periode for energipolitikken. Energimarkederne er i vid udstrækning blevet skånet for virkningerne af turbulensen på verdensmarkederne i de senere år som følge af liberalisering, stor forsynings- og produktionskapacitet og tilstrækkelige importmuligheder. Der er dog drastiske ændringer under opsejling. Energifriserne påvirkes af det store behov for investeringer i energisektoren samt CO₂-prissætning og højere internationale energipriser. Konkurrencean, forsyningssikkerheden og klimamålene vil blive undermineret, medmindre elforsyningsnettene opgraderes, forældede planer erstattes af konkurrencedygtige og renere alternativer, og energi anvendes mere effektivt i hele energikæden.

Medlemsstaterne og industrien har erkendt omfanget af disse udfordringer. Sikre energiforsyninger, effektiv anvendelse af ressourcer, rimelige priser og innovative løsninger er afgørende for bæredygtig vækst, jobskabelse og livskvalitet på lang sigt. Medlemsstaterne er blevet enige om, at disse udfordringer kan tackles mest effektivt ved hjælp af politikker og handlinger på EU-plan, ved at "europæisere" energipolitikken. Dette medfører, at EU-finansieringsstøtte skal rettes mod offentlige prioriteter, som markederne ikke opfylder, og som giver den største værdi for Europa.

Den nye EU-energistrategi vil kræve en væsentlig indsats inden for teknisk innovation og investering. Den vil fremme et dynamisk og konkurrencedygtigt marked og en kraftig styrkelse af institutionelle ordninger til at overvåge og styre denne udvikling. Den vil forbedre energisystemernes sikkerhed og bæredygtighed, forvaltningen af forsyningsnet og energimarkedsreguleringen. Den vil indebære omfattende bestræbelser på at informere og give magt til private forbrugere og erhvervsforbrugere for at involvere dem i omskiftningen til en fremtid med bæredygtig energi, f.eks. ved at spare på energien, reducere affaldet og skifte til kulstoffattige teknologier og brændstoffer. Investeringer i kulstoffattig energiproduktion vil blive fremmet yderligere af markedsbaserede instrumenter såsom emissionshandel og beskatning. I den nye strategi vil der blive taget de første skridt til at forberede EU på de større udfordringer, som det sandsynligvis kommer til at stå overfor allerede i 2020. Frem for alt vil den sikre bedre lederskab og koordinering på europæisk plan, både hvad angår interne tiltag og forbindelserne til eksterne partnere.

Det globale energisystem går ind i en fase med hurtig omstilling, som har potentielt vidtrækkende implikationer, der vil vise sig i løbet af de næste årtier. Europa skal handle, før det er for sent. Tiden er knap. Kommissionen vil således fremlægge hovedparten af forslagene

til at nå 2020-målene i løbet af de kommende 18 måneder. Det er nødvendigt med hurtig drøftelse, vedtagelse og implementering. På den måde vil EU være bedre i stand til at organisere grundelementerne for 2020-resultatet – standarder, regler, forskrifter, planer, projekter, finansielle og menneskelige ressourcer, teknologimarkeder, sociale forventninger osv. – og forberede de europæiske borgere på de forestående udfordringer.

Da det tager lang tid at ændre energisystemerne, garanterer handling i dag ikke, at de strukturelle ændringer, der er nødvendige for overgangen til kulstoffattig produktion, vil blive gennemført i perioden frem til 2020, som denne strategi dækker. Det er derfor nødvendigt at se længere frem end tidshorisonten for den nuværende strategi for at sikre, at EU er velforberedt på 2050-målsætningerne om et forsyningssikkert, konkurrencedygtigt og kulstoffattigt energisystem. Kommissionen vil derfor følge op på denne strategi med en komplet køreplan for 2050, hvori de foranstaltninger, som denne meddelelse omfatter, vil indgå i et mere langfristet perspektiv og der eventuelt fastlægges supplerende foranstaltninger.